

CONSTANTIN REZACHEVICI, *Istoria popoarelor vecine și neamul românesc în evul mediu*, București, Editura Albatros, 1998, 594 p.

Necesitatea cunoașterii contactelor neamului românesc cu popoarele vecine sau apropiate teritoriului său pentru deslușirea necesităților istorice ale vremurilor de odinioară în această parte a lumii este, fără îndoială, deosebit de importantă. Istoria acestor popoare însă este, dacă nu ignorată, cel puțin neglijată în istoriografia românească. O contribuție fundamentală la reliefarea numeroaselor aspecte din trecutul acestora și, implicit, a legăturilor nemijlocite cu românii o constituie cartea cunoscutului istoric Constantin Rezachevici, un curs universitar, de fapt, cum menționează autorul în *Cuvântul introductiv* al lucrării, în care își propune "să pună în lumină o istorie mai puțin cunoscută despre care se vorbește destul de rar la noi, cea a popoarelor din vecinătatea spațiului românesc, mai cu seamă în evul mediu" (p. 7). Ceea ce se cuvine de la început a fi remarcat este competența cu care este alcătuit volumul apărut la editura Albatros, beneficiind, totodată, de sprijinul financiar al Ministerului Culturii.

Autorul evidențiază, înainte de toate, că "întreaga viață medievală, politică, instituțională, economică și culturală a românilor a evoluat, în strânsă legătură și condiționare reciprocă în primul rând cu istoria vecinilor" (p. 11). În aceeași ordine de idei, el dezaproabă invocarea permanentă a implicațiilor ce le-ar fi avut Occidentul medieval în realitatea istorică românească, în dauna celor din apropierea spațiului nostru.

Lucrarea, riguros întocmită, făcând dovada cunoașterii temeinice a izvoarelor și bibliografiei problemei, este structurată în două părți, prima dintre ele cuprinzând evoluția politică a regatului polon, începând cu primele dinastii de regi și până la 1795 când, spune autorul, "se încheie istoria statală a Poloniei". Cea de a doua parte are în vedere spațiul de la nord de Dunăre, cel balcanic, cuprins între Marea Neagră, Marea Adriatică și Marea Egee, urmărindu-se permanent legăturile cu lumea românească. La începutul demersului său științific, Constantin Rezachevici aduce lămuriri privitoare la locul spațiului românesc în cadrul european, la înlăturarea confuziei între sud-estul Europei cu Peninsula Balcanică, atribuirea greșită a "balcanismului" spațiului românesc, stabilind, în final, limitele geografice ale acestuia "în partea de sud a extremității răsăritene a Europei Centrale, așadar, la hotarul acesteia cu Europa Continentală (lumea ucraineană și rusească) și cu cea balcanică (sud-dunăreană)" (p. 30).

Istoria Poloniei este redată, în paginile cărții, de la începuturile sale, surprinzându-se aspecte ale stăpânirii regilor Piaști și Jagielloni în secolele X-XIV, continuând cu instaurarea "democrației nobiliare" în regat și legăturile acestuia cu Imperiul romano-german și formarea Casei de Austria. În continuare, autorul prezintă evoluția politico-militară a regatului în secolul al XVI-lea, insistând, între altele asupra politicii duse de Jan Zamoyski în timpul apogeeului puterii militare polone. Sunt menționate, apoi, conflictele, cu turcii desfășurate pe parcursul veacului al XVII-lea, pentru ca, în secolul următor, să se ajungă la împărțirea regatului polon între marile puteri ale timpului. Pe tot parcursul expunerii foarte clare, de altfel, a evenimentelor, autorul surprinde momentele întrepătrunderii istoriei românești cu cea a statului vecin, de la cele dintâi, anume înfruntarea dintre Petru I și Cazimir cel Mare la Plonini, pe la 1387, continuând

cu cele din veacul următor, când "...«sistemul jagiellon» de state din Europa Centrală și Răsăriteană a fost neutralizat de către Ștefan cel Mare și chiar adus, cel puțin teoretic, la stadiul de alianță antiotomană" (p. 107). Ne sunt înfățișate, apoi, contactele româno-polone în timpul domniilor secolului XVI, momentul Mihai Viteazul și epoca Movileștilor, precum și cele întreținute de Vasile Lupu și Matei Basarab în veacul XVII.

În partea a doua a lucrării, în cele nouă capitole ale sale, preocuparea autorului se îndreaptă către spațiul slav, balcanic, teritoriu al bulgarilor, sârbilor, croaților și slovenilor între secolele VII și XVI și legăturile lor cu lumea românească medievală. Alte patru capitole înfățișează relațiile românilor nord-dunăreni cu slavii de răsărit menținute în veacurile XIII-XVII. O amplă și absolut necesară bibliografie privitoare la istoria statelor vecine sau situate în apropierea spațiului locuit de români încheie lucrarea prezentată, urmată de lista abrevierilor folosite de către autor. Importanța științifică a volumului este sporită de cele 29 de hărți publicate după lucrări universale, după cum precizează autorul, cuprinzând teritoriile vecine spațiului românesc și destinate facilitării cunoașterii în spațiu a acestora.

Întocmită cu rigurozitatea științifică binecunoscută a reputatului istoric care scrie o istorie a acestor popoare "privită din punct de vedere românesc" (p. 12) și apărută în foarte bune condiții grafice, lucrarea, deosebit de valoroasă, de altfel, umple un gol demult resimțit în istoriografia noastră. Destinată atât cercetătorului, cât și cititorului pasionat de istorie, cartea constituie, neîndoind, un real succes al medievisticii românești.

CĂTĂLINA ILIESCU

ALEXANDRU I. GONȚA, *Studii de istorie medievală*. Texte selectate și pregătite pentru tipar de Maria Magdalena Székely și Ștefan S. Gorovei, Cuvânt introductiv de Ioan Caproșu, Iași, Editura Dosoftei, 1998, 404 p.

În ultimii ani reputați istorici au depus un efort constant de scoatere la lumina tiparului a unei opere care abia acum este cunoscută la întreaga sa valoare. În cadrul acestui efort prezentăm cu această ocazie volumul de studii de istorie medievală, ce are menirea de a întregi opera cercetătorului Alexandru I. Gonța, trecut prematur în neîntință acum mai bine de două decenii.

Cazul acestui istoric este oarecum unic în peisajul istoriografic românesc deoarece opera sa postumă este mult mai extinsă decât cea antumă. Amintim aici seria de volume ce au fost tipărite începând din 1983: *Românii și Hoarda de Aur. 1241 - 1502*, Munchen, Ion Dumitru Verlag, 1983; *Satul în Moldova medievală*. *Instituțiile*, cu o *Introducere* de Dinu C. Giurescu, București, 1986 ; *Legăturile economice dintre Moldova și Transilvania în secolele XIII - XVII*, ediție de I. Caproșu, București, 1989; *Indicele numelor de locuri al seriei A, Moldova*, a colecției *Documente privind istoria României (D.I.R.)*, veacurile XIV - XVII (1384 - 1625), București, 1990 ; *Relațiile românilor cu slavii de la răsărit până la 1812*, ediție de Pavel Parasca și Gheorghe Postică, Chișinău, 1993 și *Indicile*